

Joanna Żabińska

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach
Wydział Finansów i Ubezpieczeń
Katedra Bankowości i Rynków Finansowych
joanna.zabinska@ue.katowice.pl

JEDNOLITY MECHANIZM NADZORCZY W STREFIE EURO JAKO ISTOTNY ELEMENT UNII BANKOWEJ. PRZYCZYNY POWSTANIA I UWARUNKOWANIA STARTU SSM

Streszczenie: Celem opracowania jest ukazanie uwarunkowań, które doprowadziły do wykreowania koncepcji unii bankowej dla strefy euro, w której jednolity mechanizm nadzorczy jest jednym z istotnych elementów tej koncepcji. Unię bankową można zakwalifikować do innowacji, jeśli przyjmiemy, że innowacje związane są z takimi kategoriami jak: zmiana, reforma, nowość. Unia bankowa spełnia te wszystkie cechy, jest bowiem procesem kreowania oraz wdrażania innowacji w sektorze bankowym UGW [Zasady gromadzenia i interpretacji danych dotyczących innowacji, 2008, s. 61].

Odpowiednie akty ustawodawcze powierzyły EBC zadanie nadzoru nad bankami w strefie euro. EBC przed podjęciem funkcji nadzorczych nad bankami uznał za konieczne sprawdzenie sytuacji finansowej przejmowanych pod nadzór banków. Przeprowadzona wszechstronna ocena kondycji finansowej przejmowanych banków, jej wady i zalety są przedmiotem rozważań w niniejszym opracowaniu.

Słowa kluczowe: unia bankowa, jednolity mechanizm nadzorczy, przegląd jakości aktywów.

1. Geneza i ewolucja koncepcji unii bankowej w strefie euro

Kryzys finansowy z lat 2007-2009 ujawnił znaczne słabości europejskiego sektora bankowego. To spowodowało, że Komisja Europejska zleciła grupie de Larosiere'a przygotowanie raportu na temat ustanowienia silniejszego mikro- i makroekonomicznego nadzoru w oparciu o istniejące struktury, z równoważnymi standardami dla wszystkich. Wnioski z raportu stały się podstawą dla szefów

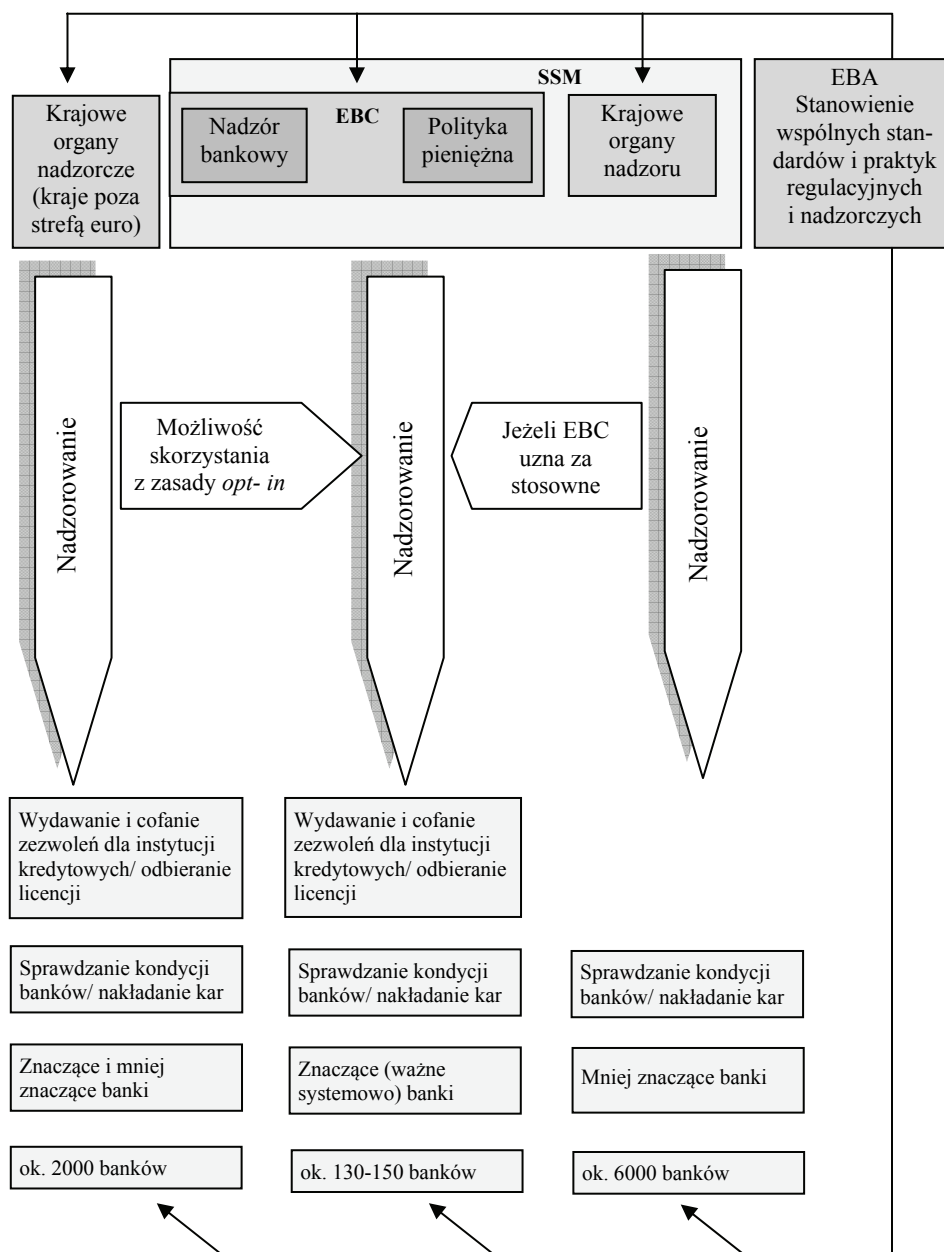
rządów państw UE, którzy na spotkaniu 28.06.2012 r. uznali za konieczne dokonanie głębokich reform w sektorze bankowym, które przyjęły formę unii bankowej. 29.06.2012 r. Rada UE zleciła swojemu przewodniczącemu opracowanie w ścisłej współpracy z przewodniczącym Komisji Europejskiej, przewodniczącym Eurogrupy i prezesem EBC harmonogramu na rzecz urzeczywistnienia unii bankowej, która miała chronić strefę euro przed kolejnym kryzysem finansowym [Oświadczenie ze szczytu państw strefy euro, 2012].

Na tej podstawie 12.09.2012 r. Komisja Europejska przedstawiła plan na rzecz działania unii bankowej oraz projekty ustawodawcze dotyczące powierzenia nowych zadań nadzorczych Europejskiemu Bankowi Centralnemu oraz modyfikacji zadań Europejskiego Urzędu ds. Nadzoru Bankowego [Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego i Rady..., 2012].

13.12.2012 r. Rada Ecofin zaaprobowała wniosek Rady UE o utworzeniu jednolitego mechanizmu nadzorczego, który miał stanowić centralny element unii bankowej. Porozumienie trójstronne w tej sprawie pomiędzy Parlamentem Europejskim, Radą UE i Komisją Europejską zostało zawarte 19.03.2013 r. [Bank Supervision..., 2013]. Ustalono, że na jednolity mechanizm nadzorczy będzie się składał Europejski Bank Centralny oraz krajowe organa nadzorcze strefy euro. Jednostką odpowiedzialną za przygotowanie zadań nadzorczych w ramach EBC ma być Rada ds. Nadzoru. Jej rozporządzenia będą przyjmowane lub odrzucane przez Radę Prezesów EBC.

12.09.2013 r. Parlament Europejski przyjął propozycję Komisji Europejskiej w sprawie utworzenia jednolitego mechanizmu nadzorczego (SSM – *Single Supervisory Mechanism*). Przewodniczący Parlamentu Europejskiego Martin Schulz oraz Prezes EBC Mario Draghi podpisali oświadczenie zobowiązujące obie instytucje do zawarcia porozumienia w sprawie współpracy obydwu instytucji w zakresie procedur związanych z jednolitym mechanizmem nadzoru. Zostało ono formalnie zatwierdzone decyzją Parlamentu Europejskiego w dniu 09.10.2013 r. [Decyzja Parlamentu Europejskiego z dn. 09.10.2013 r., s. 1-6]. Zapewniło ono silny nadzór parlamentu nad realizacją zadań nadzorczych EBC w drodze regularnej wymiany poglądów z właściwą Komisją Parlamentu Europejskiego.

15.10.2013 r. Rada Unii Europejskiej przyjęła rozporządzenie w sprawie utworzenia Jednolitego Mechanizmu Nadzorczego, powierzając Europejskiemu Bankowi Centralnemu szczególne zadania w odniesieniu do polityki związanej z nadzorem ostrożnościowym nad instytucjami kredytowymi. Formalnie rozporządzenie to weszło w życie 03.11.2013 r. [Rozporządzenie Rady UE nr 1024/2013]. Do głównych celów SSM należy zapewnienie bezpieczeństwa i dobrej kondycji europejskiemu systemowi bankowemu oraz zwiększenie stabilności i integracji finansowej w Europie [Pawlik, 2014, s. 12].

Rys. 1. Rola EBC w Jednolitym Mechanizmie Nadzorczym

Źródło: Bundesverband Deutsche Banken e.V.

Zgodnie z rozporządzeniem, do zadań powierzonych EBC w celu realizacji nadzoru ostrożnościowego należy m.in. (rys. 1):

- wydawanie i cofanie zezwoleń dla instytucji kredytowych,
- przeprowadzanie przeglądów nadzorczych w celu określenia czy zasady, strategię, procedury i mechanizmy, wprowadzone przez instytucje kredytowe oraz fundusze własne utrzymywane przez te instytucje, zapewniają prawidłowe zarządzanie ryzykiem i jego pokrycie,
- nakładanie na instytucje kredytowe na podstawie przeprowadzonych przeglądów nadzorczych, szczególnych dodatkowych wymogów w zakresie funduszy własnych, płynności oraz innych środków,
- sprawowanie nadzoru skonsolidowanego nad jednostkami dominującymi instytucji kredytowych mających siedzibę w jednym z uczestniczących państw członkowskich,
- uczestniczenie w nadzorze dodatkowym nad konglomeratem finansowym w odniesieniu do instytucji kredytowych, które wchodzi w jego skład oraz pełnienie funkcji koordynatora w przypadku wyznaczenia EBC jako koordynatora do spraw konglomeratu finansowego,
- realizowanie zadań nadzorczych w zakresie planów naprawczych oraz wczesnej interwencji, w przypadku gdy instytucja kredytowa nie spełnia obowiązujących wymogów ostrożnościowych lub prawdopodobnie je narusza [Rozporządzenie Rady UE nr 1024/2013, art. 4, s. 74].

Tak szeroki wachlarz zadań postawionych przed EBC w związku z ustanowieniem Jednolitego Mechanizmu Nadzorczego wymagał powołania do życia w ramach EBC Rady ds. Nadzoru.

2. Struktura organizacyjna pionu nadzorczego w EBC

W skład Rady wchodzi przewodniczący, wiceprzewodniczący, trzech przedstawicieli EBC mianowani przez Radę Prezesów oraz po jednym reprezentancie właściwego organu nadzorczego uczestniczącego kraju członkowskiego.

Na czele Rady stoi przewodniczący powoływany na 5-letnią nieodnawialną kadencję, który nie może sprawować żadnych funkcji w ramach właściwych organów krajowych, nie może być członkiem Rady Prezesów, a jego doświadczenie zawodowe poparte uznaną pozycją powinno potwierdzać doskonałą znajomość bankowości i finansów. 16.12.2013 r. Rada Unii Europejskiej powołała na to stanowisko Danielle Nouy.

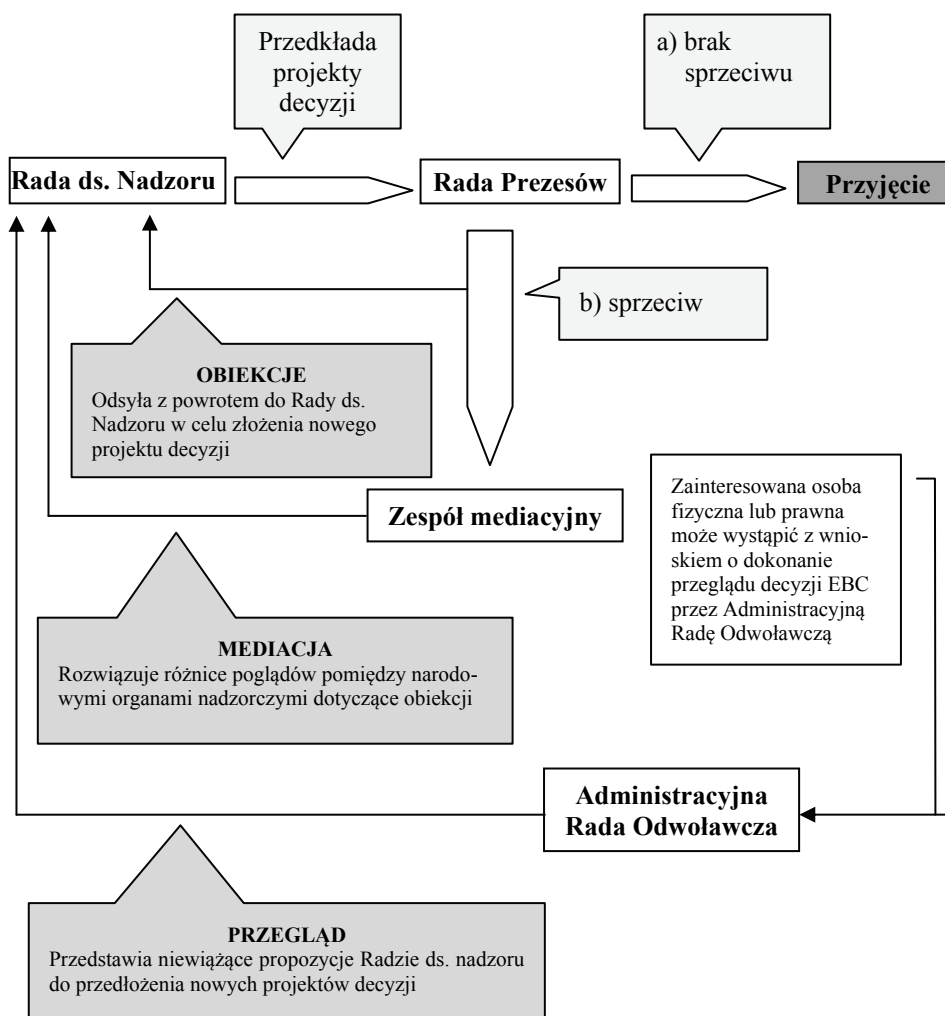
Funkcję wiceprzewodniczącego, zgodnie z wytycznymi rozporządzenia, powierzono osobie spośród członków Zarządu EBC – Sabine Lautenschlager. Trzema przedstawicielami EBC wybranymi przez Radę Prezesów do Rady ds. Nadzoru zostali: Ignazio Angeloni, Sirkka Hamalainen oraz Julie Dickinson [Raport kwartalny o jednolitym mechanizmie nadzorczym, 2014, s. 4].

Decyzje Rady ds. Nadzoru podejmowane są zwykłą większością głosów. W sytuacjach nierozstrzygniętych w głosowaniu decydujący głos należy do Przewodniczącego. Decyzje w sprawie przyjęcia rozporządzeń dotyczących powierzonych EBC zadań nadzorczych są podejmowane kwalifikowaną większością głosów [Rozporządzenie Rady UE nr 1024/2013, art. 26, ust. 6-7, s. 86].

Rada ds. Nadzoru przygotowuje projekty decyzji w oparciu o posiadane przez siebie informacje, materiały i działania nadzorcze, które przedstawia Radzie Prezesów do zatwierdzenia oraz do wglądu właściwych organów krajów strefy euro uczestniczących w SSM. Działania Rady ds. Nadzoru wspomaga sekretariat, przygotowując posiedzenia Rady. Niezależnie od tego Rada ds. Nadzoru powołuje spośród swoich członków komitet sterujący, który również ma wspomagać działania Rady ds. Nadzoru i przygotowywać jej posiedzenia.

Komitet sterujący Rady ds. Nadzoru nie ma uprawnień decyzyjnych. Na jego czele stoi przewodniczący lub w razie jego nieobecności – wiceprzewodniczący Rady. Komitet powinien liczyć maksymalnie 10 członków, w tym przewodniczącego, wiceprzewodniczącego i dodatkowego przedstawiciela EBC oraz 5 przedstawicieli właściwych organów krajowych. W projekcie rozporządzenia podkreśla się, że komitet sterujący wykonuje zadania przygotowawcze w interesie Unii jako całości i działa w pełnej przejrzystości z Radą ds. Nadzoru [Rozporządzenie Rady UE nr 1024/2013, art. 9 i 10, s. 86].

Rozporządzenie w sprawie Jednolitego Mechanizmu Nadzorczego przewiduje również utworzenie Rady Odwoławczej. Jej zadaniem będzie przeprowadzenie przeglądu decyzji nadzorczych na wniosek osoby fizycznej lub prawnej, która jest adresatem takiej decyzji lub której ona bezpośrednio i osobiście dotyczy z punktu widzenia zgodności kwestionowanych decyzji z rozporządzenia w sprawie Jednolitego Mechanizmu Nadzorczego. Projekt decyzji EBC w tej sprawie został przyjęty przez Radę Prezesów 16.04. 2014 r.

Rys. 2. Schemat przebiegu decyzji w ramach SSM w Europejskim Banku Centralnym

Źródło: Europejski Bank Centralny.

Aby ułatwić zapewnienie rozdziału funkcji związanych z polityką pieniężną od zadań nadzorczych, rozporządzenie w sprawie Jednolitego Mechanizmu Nadzorczego przewiduje utworzenie jeszcze jednego organu wewnętrznego: zespołu mediacyjnego. Jego zadaniem będzie rozstrzyganie na wniosek właściwego organu krajowego różnic zdań dotyczących sprzeciwu Rady Prezesów wobec projektu decyzji przygotowanego przez Radę ds. Nadzoru. W zespole mediacyjnym będą zasiadać osoby wybrane spośród członków Rady Prezesów i Rady ds. Nadzoru. W celu prawidłowej realizacji funkcji nadzorczej zleconej EBC, ko-

nieczne było stworzenie nowej struktury organizacyjnej w EBC, zajmującej się wyłącznie kwestiami zadań nadzorczych w ramach jednolitego mechanizmu nadzorczego, w tym celu utworzono cztery nowe dyrekcje generalne oraz odrębny Sekretariat Rady ds. Nadzoru.

Nowe dyrekcje generalne będą zajmować się bieżącym, bezpośrednim i pośrednim nadzorem nad istotnymi i mniej istotnymi bankami. I tak:

- Dyrekcje Nadzoru Makroostrożnościowego I i II będą się zajmować bieżącym nadzorem bezpośrednim nad ok. 130 istotnymi grupami bankowymi. Aktualnie (maj 2014) prowadzony jest podział banków pomiędzy obie dyrekcje generalne według stopnia ich złożoności, modeli biznesowych oraz ekspozycji na ryzyko. Do I Dyrekcji zostało przydzielonych 30 banków o największym znaczeniu systemowym, zaś pozostałe banki – do II Dyrekcji.
- Dyrekcja Generalna Nadzoru Mikroostrożnościowego III odpowiada za nadzór pośredni nad mniej istotnymi bankami.
- Dyrekcja Generalna Nadzoru Mikroostrożnościowego IV zajmuje się m.in. zezwoleniami, egzekwowaniem prawa i sankcji, rozwojem metod i standardów nadzoru, planowaniem i koordynacją programów badań nadzorczych, zarządzaniem kryzysowym, polityką nadzorczą oraz zagadnieniem nadzorczej analizy ryzyka [Rozporządzenie Rady UE nr 1024/2013, s. 6-7].

Kolejnym elementem pionu nadzorczego w ramach Jednolitego Mechanizmu Nadzorczego jest utworzenie Wspólnych Zespołów Nadzorczych. Będą one prowadzić nadzór operacyjny nad istotnymi, ważnymi systemowo bankami. Każdym zespołem będzie zarządzać koordynator z ramienia EBC, a w skład zespołów będą wchodzić inspektorzy zarówno z EBC, jak i z właściwych organów krajowych uczestniczących państw członkowskich.

3. Uwarunkowania startu Jednolitego Mechanizmu Nadzorczego w strefie euro

Europejski Bank Centralny przed podjęciem funkcji nadzorczych nad bankami uznał za konieczne sprawdzenie sytuacji finansowej przejmowanych pod nadzór banków. Na zaplanowaną wszechstronną ocenę (*comprehensive assessment* – CA) składa się: ocena ryzyka na podstawie bilansów (*Supervisory Risk Assessment* – SRA), przegląd jakości aktywów (*Asset Quality Review* – AQR) i test warunków skrajnych (*stress test*) [Pawlik, 2014a, s. 15]. Jeśli chodzi o ocenę ryzyka na podstawie bilansów (SRA), to trzy główne cele przyświecają operacji „wszechstronna ocena”:

- zapewnić przejrzystość przez poprawę jakości dostępnych informacji o stanie banków,

- wskazać i wdrożyć, stosownie do potrzeb, niezbędne działania naprawcze,
- wzmocnić zaufanie przez zapewnienie wszystkich interesariuszy, że stan banków jest zasadniczo dobry i są one wiarygodne [Raport kwartalny o jednolitym mechanizmie nadzorczym, 2014, s. 21].

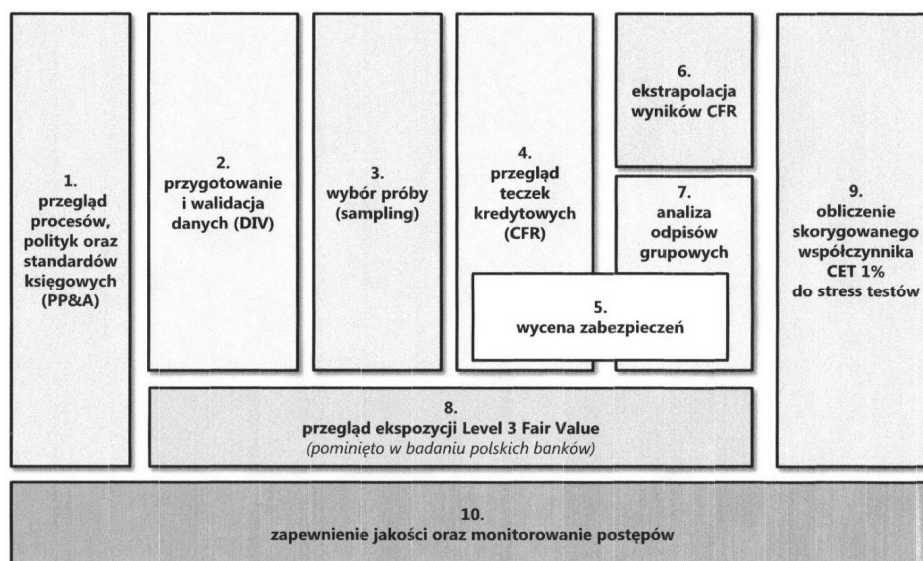
Europejski Bank Centralny zamiar przeprowadzenia szeroko zakrojonej oceny ogłosił już w lipcu 2013 r. Informacja ta zmobilizowała 30 największych banków UE do podjęcia szeregu przedsięwzięć, które doprowadziły do wzmocnienia ich bilansów. Już pod koniec 2013 r. banki pozyskały więcej niż 200 mld euro w celu poprawienia ich bilansów. Został zmobilizowany m.in. kapitał własny w wysokości 60 mld euro, banki poszerzyły swoje udziały w mniej ryzykownych pozycjach majątkowych i znacznie obniżyły swoje zadłużenie.

Decyzję o przeprowadzeniu wszechstronnej oceny podjęła Rada Prezesów EBC na podstawie propozycji Rady ds. Nadzoru. Formalnie cały proces rozpoczął się wraz z podjęciem decyzji EBC/2014/3 z 4.02.2014 r. wskazującej instytucje podlegające wszechstronnej ocenie [Dziennik Urzędowy UE L69, 107].

W przeprowadzonych badaniach kierowano się zasadami transparentności, jednolitości i jednakowego traktowania. Badania rozłożono w czasie na trzy wzajemnie powiązane ze sobą etapy. W pierwszej kolejności dokonano oceny ryzyka na podstawie bilansów banków. Uzyskane wyniki posłużyły do przeprowadzenia przeglądu jakości aktywów. Informacje uzyskane w wyniku wykonania oceny ryzyka stanowiły podstawę do opracowania testu stresu. AQR i test stresu zostały ukierunkowane na wzmocnienie bilansów banku i poprawę transparentności, co miało przyczynić się do wzrostu zaufania.

Dokonano wszechstronnej oceny 130 banków, których aktywa wynosiły 22 bln euro, co stanowiło 82% łącznych aktywów bankowych w strefie euro. Podstawą prawną przeprowadzonych badań były dyrektywy zawarte w CRR/CRD IV [Aggregate report on the comprehensive assessment, 2014].

Przy przeprowadzeniu przeglądu jakości aktywów sprawdzono, czy aktywa w bilansach banków na 31 grudnia 2013 r. były prawidłowo wycenione. W badaniach jakości aktywów było zaangażowanych więcej niż 6000 ekspertów z SSM, którzy przebadali 800 pojedynczych portfeli, sprawdzając m.in. jakość kredytów 119 tys. dłużników [Aggregate report on the comprehensive assessment, 2014]. Te badania dostarczyły EBC bogatych informacji odnośnie przyszłości nadzorowanych banków. W trakcie sprawdzania poszczególnych pozycji majątkowych okazało się, że np. pojęcie „środki własne” jest w różny sposób interpretowane. To stwarza szerokie pole manewru w procesie mierzenia posiadanych środków własnych w poszczególnych krajach [Liikanen, 2014a]. W rezultacie AQR przeprowadzony na dzień 31.12.2013 r. wykazał konieczność korekty wartości księgowej o 48 mld euro.

Rys. 3. Proces badania AQR

Źródło: Komisja Nadzoru Finansowego [2014].

Ponadto przy zastosowaniu standardowej definicji dotyczącej niespłaconych wierzytelności, które przekraczają 90 dni czy zaangażowań, których spłata jest zagrożona lub już zostały stracone, wówczas kwota niespłaconych wierzytelności banków w wysokości 136 mld euro rośnie do 879 mld euro, co spowoduje spadek CET-1 o 4 punkty procentowe z 12,4% do 8,3% [Eingehende Prufung der EZB zeigt dass die banken weitere Massnahmen ergreifen müssen, 2014].

Test stresu został przeprowadzony we współpracy EBC i EBA. EBA (*European Banking Authority*) opracowało metodykę stress testu, podczas gdy kryzysowy scenariusz został sporządzony przez ESRB we współpracy z NCA (*National Competent Authorities*). W scenariuszu bazowym i w AQR banki miały zgromadzić kapitał własny CET-1 w wysokości co najmniej 8%. W teście szokowym konieczna była kwota CET-1 wynosząca co najmniej 5,5%. Test stresu nie dostarczał żadnych prognoz dotyczących przyszłych wydarzeń, chodziło raczej o sprawdzenie, jakie przedsięwzięcia nadzorcze powinny podjąć banki w trudnej sytuacji koniunkturalnej [Eingehende Prufung der EZB zeigt dass die banken weitere Massnahmen ergreifen müssen, 2014].

Zdaniem Erkki Liikaanena, gubernatora Banku Centralnego Finlandii, bankowy test stresu był pierwszym krokiem do harmonizacji wielu różnych narodowych możliwości wyboru i pola manewru mierzenia składników kapitału własnego. Obecnie EBC w swojej nowej roli jako nadzorca nad ważnymi bankami,

jest odpowiedzialny za porównywalność danych finansowych, które są przez banki publikowane. Chodzi o to, aby dalej tę porównywalność poprawiać i ulepszać, gdyż z tego wynika także ujednoczenie praktyk kontrolnych.

26.10.2014 r. ogłoszono wyniki stress testu, 25 banków spośród ponad 120 nie udało się zaliczyć tej próby. Liczba ta obniżyła się do 13, uwzględniając dokonane w międzyczasie uzupełnienia kapitału własnego.

Spośród 13 banków, które nie przeszły testu i zostały zobowiązane do uzupełnienia swego kapitału, cztery pochodzą z Włoch (Monte dei Paschi di Siena, Banca Carige, Banco Popolare di Milano, Banca Popolare di Vicenza); dwa banki z Grecji (Eurobank, National Bank of Greece), dwa ze Słowenii (Nova Ljubljanska Banka, Nova Kreditna Banka Maribor); po jednym banku z Belgii (Dexia), Irlandii (Ireland Permanent TSB), Austrii (Österreichische Volksbanken Verbund), Portugalii (Banco Comercial Portugues) i Cypru (Hellenic Bank) [EZB-Bilanztest deckt kapitelloch von 25 mld Euro auf, 2014]. Banki te musiały do 10.11.2014 r. przedstawić plan uzupełnienia swojego kapitału. Aby uzupełnić niedobór posiadanego kapitału własnego, banki te muszą pozyskać 10 mld euro w ciągu 9 miesięcy od daty złożenia planu.

Ponieważ wcześniej panowało przekonanie, że o wiele więcej banków może nie zaliczyć tego testu i wykazywać większe niedobory w kapitale własnym – uznano, że test ten był zbyt łagodny (EBC nie chciał wywołać w związku z tymi wynikami dodatkowych zaburzeń na rynkach finansowych) [Reker, 2014].

Zdaniem wielu analityków ostatnio przeprowadzony test stresu można uznać za wysoce skuteczny, jeżeli weźmie się pod uwagę nie ilość banków, które nie zaliczyły testu, lecz kwotę 203 mld euro, które wielkie banki europejskie zmobilizowały od lata 2013 r. i zmniejszyły ryzykowne pozycje w bilansach. I to można uznać za sukces.

Zdaniem niektórych analityków scenariusz tego testu nie był apokaliptyczny, czyli nie był odpowiednio surowy [Jost, 2014]. EBC testowało normalną recesję, co oczywiście ogranicza siłę wypowiedzi tego testu. Można to sformułować następująco: banki europejskie są stabilne, ale tylko tak długo, jak rzeczywiście nic złego się nie wydarzy. Mimo że wiele banków bezproblemowo przeszło test, nie oznacza to, że w przypadku ostrej recesji niektóre z nich mogą wpaść w poważne kłopoty [Jost, 2014]. Nie oznacza to jednak, że system bankowy przejdzie bez perturbacji przez następny kryzys, tak naprawdę nikt nie wie, jakie problemy pojawią się w następnym kryzysie. Tym niemniej dzięki AQR, sprawdzeniu bilansów i testowi stresu, europejskie banki mają aktualnie o wiele większe bufory na straty, aby móc problem bezkonfliktowo rozwiązać.

W europejskim systemie bankowym z pewnością istnieje jeszcze wiele problemów do rozwiązania. Banki są zbyt skomplikowanie zorganizowane, mają złożone modele biznesowe, w dalszym ciągu realizują transakcje, które są mało transparentne. Za osiągnięcie stress testu należy uznać doprowadzenie do ujednolicenia zasad bilansowania oraz uczynienie ryzyka bardziej przejrzystym, ale to dopiero pierwszy krok we właściwym kierunku [Reker, 2014].

Test stresu m.in. ma za zadanie oddzielenie złych banków, tzw. banków-zombie, od dobrych banków, tak aby banki-zombie mogły zniknąć, wtedy dopiero będzie można mieć do czynienia ze zdrowym, dobrze zaopatrzonym w kapitał systemem bankowym, który nie będzie stanowił zagrożeń.

Wielu ekonomistów i analityków ma krytyczny stosunek do wyników stress testu. Uważają oni (Jens Munchrath), że „iluzją jest wiara w to, że teraz po sprawdzeniu bilansów i przeprowadzeniu testu poznaliśmy prawdę dotyczącą sytuacji banków”. Podobnie jak iluzją jest przyjęcie założenia, że test stresu doprowadzi do likwidacji słabych banków. Tanie kredyty EBC utrzymują przy życiu banki określane jako zombie. Pokłada się nadzieję w tym, że test stresu będzie odpowiednio rygorystyczny i spowoduje zniknięcie z rynku słabych banków, które nie obsługują swoich kosztów kapitałowych [Munchrath, 2014].

Należy się zastanowić, jaką drogę wybrać, aby uzdrowić sektor bankowy: japońską czy skandynawską. W Japonii zła sytuacja w sektorze bankowym przez długi czas była ignorowana, głównie chodziło o to, aby nic nie zagroziło działalności kredytowej. Skutek: Japonia przeżyła bezprzykładne załamanie i zastój w gospodarce, aktualnie walczy z drugim, 10-letnim okresem zastoju. W Szwecji natomiast dokonano przymusowego zamknięcia słabych banków, co doprowadziło do silnej recesji. Ale Szwecja szybko przezwyciężyła ten kryzys i aktualnie sektor bankowy uchodzi za stabilny [Munchrath, 2014].

Podsumowanie

Przeprowadzona szeroka i ostra ocena stanowi ważny krok w kierunku uruchomienia rzetelnego i skutecznego mechanizmu nadzorczego. Jednolity Mechanizm Nadzorczy pod egidą EBC rozpoczął działalność z dniem 4.11.2014 r. Działalność tę poprzedziło wyjątkowe, szeroko zakrojone sprawdzenie kondycji dużych banków i ich odporności na szok zewnętrzny w oparciu o przeprowadzone testy stresu. Ta wyjątkowa i szeroka ocena miała m.in. na celu wzmocnienie zaufania społeczeństwa do sektora bankowego nadwerężonego kryzysem z lat 2007-2009. Badania te umożliwiły ujawnienie istniejących jeszcze problemów

i ryzyka, co ułatwi podjęcie odpowiednich działań zmierzających do sanacji bilansów i dzięki temu zwiększy zdolność sektora bankowego do przeciwstawienia się kolejnym szokom zewnętrznym. To powinno także wesprzeć działalność kredytową w Europie, a to z kolei będzie sprzyjać wzrostowi gospodarczemu w Europie.

Na efekty nie trzeba było długo czekać. Ujawnienie niedoborów kapitałowych w 25 bankach spowodowało, że 12 banków zdołało w ciągu 2014 r. uzupełnić niedobory kapitału własnego o 15 mld euro. Pozostałe banki, w których stwierdzono wystąpienie luki kapitałowej, musiały w ciągu 2 tygodni od ogłoszenia wyników przedstawić plany, które mają umożliwić zamknięcie występującej w nich luki kapitałowej. Mają one potem 9 miesięcy na to, aby tę lukę kapitałową zamknąć.

Zdaniem Daniele Nouy, przewodniczącej Rady ds. Nadzoru przy EBC, dokonana wszechstronna ocena spowodowała zwiększenie przejrzystości, wskazała na obszary w bankach i w systemie bankowym, gdzie istnieje konieczność przeprowadzenia poprawy. „Szeroko zakrojona ocena umożliwiła nam (D. Nouy) przekraczające narodowe granice porównania banków z różnymi modelami biznesowymi, co w przyszłej działalności nadzoru będzie bardzo pomocne” [Eingehende Prufung der EZB, 2014].

Natomiast gubernator banku centralnego Finlandii E. Liikanen uważa, że największym osiągnięciem wykonanej kontroli bilansów i testu stresu jest duża ilość porównywalnych informacji, które wcześniej były ukryte. Dzięki temu inwestorzy uzyskali dodatkowe podstawy do oceny stabilności pojedynczych banków. To oznacza wzrost transparentności i wzmocnienie dyscypliny rynkowej [Liikanen, 2014].

Niektórzy ekonomiści, jak np. Martin Hellwig z Instytutu Maxa Plancka, uważają, że w Europie mamy za dużo banków. Od 1990 r. europejski sektor bankowy ponadprzeciętnie się powiększył w porównaniu do pozostałych gałęzi gospodarki. Skutkiem jest to, że banki na wielu rynkach tylko wtedy są w stanie zarobić pieniądze, jeżeli nieodpowiedzialnie wchodzi w transakcje wysokiego ryzyka. Słabość dochodowa europejskich banków jest także rezultatem modelu biznesowego zależnego od stóp procentowych. W fazie niskich stóp procentowych oddziałują one szczególnie silnie na dochodowość banków. Jednocześnie wyniki dotyczące prowizji i wyniki handlowe są zbyt słabe, aby zapewnić trwałe wzrosty dochodów, stąd w dalszym ciągu banki angażują się w wysoko ryzykowne operacje.

W związku z tym pojawia się pytanie: czy powinno się pozwolić w okresie kryzysu na bankructwo większej liczby banków? Profesor Hellwig uważa, że tak, ale politycy zarówno przed kryzysem, jak również w czasie jego trwania nie byli gotowi na zostawienie tego problemu wolnej grze sił rynkowych. W Niemczech

objęto ochroną Landesbanki i Commerzbank. Inne kraje, takie jak np. Francja (BNP Paribas), Irlandia, Holandia, Cypr, Wielka Brytania, Luksemburg czy Szwajcaria także chroniły swoje sztandarowe, narodowe instytucje bankowe [Die Banken sind immer noch gefährlich, 2014].

Literatura

Aggregate report on the comprehensive assesment, ECB 10/2014, <http://www.ecb.europa.eu>.

Bank Supervision: Council confirms agreement with ECB, Bruksela 18.09.2013, <http://www.consilium.europa.eu/>.

Bundesverband Deutsche Banken e.V.

Decyzja Parlamentu Europejskiego z dn. 09.10.2013 w sprawie zawarcia porozumienia międzyinstytucjonalnego pomiędzy Parlamentem Europejskim a EBC w sprawie praktycznych zasad egzekwowania demokratycznej odpowiedzialności i sprawowania nadzoru nad wykonywaniem zadań powierzonych EBC w ramach jednolitego mechanizmu nadzorczego, Dz. Urz. UE L320/1 z dn. 30.11.2013 r.

Die Banken sind immer noch gefährlich, wywiad z profesorem Martinem Hellwigiem dyrektorem Max-Planck-Institut, Frankfurter Allgemeine Zeitung z 02.11.2014 r.

Dziennik Urzędowy UE L69, 107, <http://www.europa.eu>.

Eingehende Prufung der EZB zeigt dass die banken weitere Massnahmen ergreifen müssen, Pressemitteilung der Europäische Zentralbank z 26.10.2014 r.

Eingehende Prufung der EZB, Pressemitteilungen der EZB z 26.10.2014 r.

EZB-Bilanztest deckt kapitelloch von 25 mld Euro auf, Borsen Zeitung z 27.10.2014 r.

Jost S. (2014), *Der Stress ist nicht vorbei*, Die Welt z 27.10.2014 r.

Komisja Nadzoru Finansowego: Przegląd jakości aktywów (Asset Quality Review – AQR) i testy warunków skrajnych, 26.10.2014 r.

Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego i Rady. Plan działania na rzecz unii bankowej. Komisja Europejska, 12.09.2012 r.

Liikanen E. (2014), *Erhellender Stresstest*, Handelsblatt z 13.11.2014 r.

Liikanen E. (2014a), *Erhellender Stresstest*, Deutsche Bundesbank, Auszüge aus Presseartikeln nr 48 z 19.11.2014 r.

Munchrath J. (2014), *Bedingt Stressresistent*, Handelsblatt z 27.10.2014 r.

Oświadczenie ze szczytu państw strefy euro, Bruksela, 29.06.2012 r., <http://www.ecb.europa.eu>.

Pawlik K. (2014), *Kompetencje organów w ramach SSM*, miesięcznik finansowy „Bank” nr 2 z 2014 r.

Pawlik K. (2014a), *Stan gry*, „Bank”, luty 2014 r.,

Raport kwartalny o jednolitym mechanizmie nadzorczym, 2014/2, EBC Frankfurt, maj 2014 r.

Reker A. (2014), *Ergebnis harmlos, Wirkung trotzdem Stark*, Süddeutsche Zeitung z 27.10.2014 r.

Rozporządzenie Rady UE nr 1024/2013 z dnia 15.10.2013 r., Dz. Urz. UE L287/63 z 29.10.2013 r.

Zasady gromadzenia i interpretacji danych dotyczących innowacji, Komisja Europejska, OECD, MNiSW, Warszawa 2008 r.

**SINGLE SUPERVISORY MECHANISM IN THE EUROZONE
AS AN IMPORTANT PART OF THE BANKING UNION.
THE REASONS OF START AND CONDITIONS OF SSM**

Summary: The aim of the study is to show the conditions that led to creation of the concept of Banking union for the Eurozone, in which a Single Supervisory Mechanism is one of the essential elements of the whole concept. Banking union can be classified as an innovation if we assume that innovations are associated with such categories as: change, reform, something new. Banking union accomplishes this, as it is the process of creating and implementing innovations in the banking sector in the Economic and Monetary Union.

Relevant legal acts entrusted the task of supervising banks in the euro area to European Central Bank. ECB before undertaking the supervisory functions in the banks found it necessary to check the financial situation of the banks that were supposed to be under its supervision. A comprehensive assessment of the financial condition of the banks, its advantages and disadvantages are explored in this study.

Keywords: Banking union, Single Supervisory Mechanism, Asset Quality Review.